

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОПОДАТКУВАННЯ: СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ

Ілля СОРОКОЛАТ, ORCID 0009-0001-5652-7851¹

¹Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна

Автор-кореспондент: Ілля Сороколат, електронна пошта: i.yu.sorokolat@nlu.edu.ua

Анотація. У представленій науковій публікації автором здійснено аналіз категорії правовий режим оподаткування, визначено його ознаки та види. Запропоновано правовий режим оподаткування визначати як комплексну систему правових норм, що регулюють встановлення, зміну та стягнення податків, а також визначають права й обов'язки платників податків та державних органів. Аргументовано, що правовий режим оподаткування формується на основі принципів оподаткування і характеризується такими ознаками, як: нормативно-правове закріплення; галузевий характер; контрольованість; імперативність; наявність власної мети. Наголошено на тому, що ефективність правового режиму оподаткування визначається рівнем стабільності законодавства, відповідністю міжнародним стандартам та здатністю адаптуватися до економічних викликів.

Зазначено, що загальний режим оподаткування виступає підґрунтям для побудови спеціального податкового режиму. При цьому автором запропоновано визначати загальний податковий режим як встановлений податковим законодавством України універсальний порядок оподаткування, що передбачає сплату податків і зборів, визначених ст. 9-10 Податкового кодексу України (загальнодержавні та місцеві податки), та застосовується до всіх суб'єктів господарювання, крім тих, хто обрав або має право на спеціальний режим оподаткування. Обґрунтовано підхід, за якого до спеціальних податкових режимів слід відносити не лише єдиний податок, а й правовий режим Дія Сіті. Доведено недоцільність включення в один класифікаційний ряд поряд із загальним та спеціальним режимами оподаткування процесуально-процедурного режиму, розкрито зміст останнього.

Ключові слова: загальний податковий режим, класифікація податково-правових режимів, матеріальні податково-правові норми, ознаки податкового режиму, податкове регулювання, правовий режим, правовий режим Дія Сіті, принципи податкового законодавства, процесуальні податково-правові норми, спеціальний податковий режим.

Внесок автора

Автор підготував статтю самостійно. Автором було самостійно підібрано літературу, проведено її аналіз та сформульовані висновки.

Заява про розкриття інформації

Автор не має жодних конкуруючих фінансових, професійних чи особистих інтересів щодо інших осіб.

ВСТУП

Загальновідомо, що оподаткування є основним інструментом державної фінансової політики, що забезпечує надходження коштів до бюджету та регулює економічні процеси. В умовах глобалізації, цифровізації економіки та воєнного стану в Україні питання податкового регулювання набувають особливої значущості. Аналіз правової природи режиму оподаткування дозволяє визначити ефективність податкової політики, шляхи її вдосконалення та відповідність міжнародним стандартам.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Дослідження правового режиму оподаткування є актуальним напрямом у сфері фінансового та податкового права. Значний внесок у вивчення цієї теми зробили такі вчені, як: М. П. Кучерявенко, який аналізує правові механізми регулювання податкових відносин в Україні (Кучерявенко & Гетманцев, 2023), J. Stiglitz, який висвітлює міжнародний досвід застосування ефективних податкових моделей (Stiglitz, 2015). Окремо слід зазначити науковців, які намагалися дослідити сутність податково-правового режиму (або ж суміжних категорій, чи окремих їх видів). До них належать такі дослідники, як: К. В. Андрієвський (Андрієвський, 2009), А. М. Котенко (Котенко, 2024, Котенко, 2024), С. В. Сарана (Сарана, 2011), Є. Ю. Шаптала (Шаптала, 2018) та ін.

Метою статті є аналіз сутності, ознак та видів правового режиму оподаткування, визначення його ключових особливостей у вітчизняній та зарубіжній правових системах, а також дослідження нормативно-правових аспектів, що регулюють податкові відносини.

МЕТОДОЛОГІЯ

У представлений роботі досягнення поставленої мети здійснено через застосування таких методів наукового пізнання, як-то: описання та порівняння й діалектичний метод, аналізу та синтезу. Автором використано саме такі методи, оскільки правове явище, що становить предмет дослідження немає нормативного врегулювання. Йдеться про те, що категорії правовий режим, податково-правовий режим, режим оподаткування не знайшли свого закріплення у нормативно-правових актах, спрямованих на регулювання податкових відносин.

Метод описання спрямований на здійснення первинного аналізу змісту категорії «податково-правовий режим» саме з наукової точки зору. Метод порівняння покликаний зіставити думки науковців щодо сутності вищевказаної категорії, а також порівняти її з іншими суміжними категоріями, виявити спільне та відмінне. Застосування такого методу, як аналіз дозволяє виявити змістові характеристики податково-правового режиму як базової категорії податкового права, а також виявити різновиди таких режимів в національному податковому законодавстві України. На нашу думку, застосування саме вказаних методів у своїй сукупності допоможе досягти поставленої мети.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Зазначимо, що категорія «податково-правовий режим» є доктринальною й не знайшла свого нормативного закріплення в жодних актах національного податкового законодавства України. З огляду на це, перш ніж перейти до аналізу її сутності, необхідно розкрити зміст поняття правовий режим. Так, Л. Вакарюк відзначає, що чітке виділення конкретного правового режиму має місце зазвичай у галузях публічного права. Вони об'єднані, як правило, імперативним методом (способом) правового регулювання суспільних відносин, що становлять предмет відповідної галузі. Це пояснюється тією обставиною, що здебільшого правовий режим раніше асоціювався з проблемою державотворення, державним (політичним) режимом, відповідною ідеологією. Дана категорія була більш властивою адміністративному праву, тому, відповідно, її пов'язували зі сферою державного управління, з відповідними типами правового регулювання, що й наклало відповідний відбиток на дане поняття. Але варто зазначити, що сам правовий режим не може повністю зводитись до відповідних типів правового регулювання, іншими словами, їх замінювати, оскільки сам режим виражає лише ступінь жорсткості відповідного типу (способу) правового регулювання: імперативного чи диспозитивного – чи у бік «обмеження», чи у «бік сприяння» (Вакарюк, 2016). За такого підходу правовий режим являє собою відповідний ступінь впливу на учасників певних правовідносин та визначає подальший розвиток останніх.

В. Я. Настюк та В. В. Белєвцева при розгляді категорії «правовий режим» акцентують увагу на його структурно-функціональному сенсі, виділяючи при цьому три основні складові, які його характеризують, серед яких: (1) такий режим становить собою законодавчо закріплену цільову сукупність прав, обов'язків та відповідальності; (2) це система заходів, яка використовується для досягнення поставлених цілей режимної спрямованості; (3) це система правових заходів, яка полягає у специфіці методів (прийомів) регулювання його механізму. Говорячи про практичну сторону правового режиму, то науковці констатують, що це особливий юридичний порядок, характерний для кожної галузі права окремо. За такого підходу правовий режим галузі права є сукупністю юридичних засобів регулювання – галузевим юридичним інструментарієм, – опосередкованих галузевим методом правової дії, яка базується на принципах, специфічних для даної галузі (Настюк & Белєвцева, 2009). Нам імponує підхід науковців щодо того, що кожен правовий режим характеризується галузевою своєрідністю, яка зумовлюється саме тими відносинами, які упорядковуються таким режимом. При цьому важливе значення має метод регулювання таких суспільних відносин, оскільки саме за допомогою методу, а також різними засобами та способами правового регулювання цих відносин визначається модель взаємовідносин між відповідними суб'єктами, базисом яких є загально правові і галузеві принципи.

На переконання О. А. Яковлєва, розуміння елементів правового режиму дає можливість відмежувати цю категорію від схожих явищ (правового регулювання суспільних відносин, нормативних утворень усередині правової системи, правозастосування тощо). Важливим є також відображення зв'язку між правовими режимами і принципами відповідної галузі права. Принципи мають спрямовувати встановлення того чи іншого правового режиму (Яковлєв, 2015). Як вбачається, такий підхід також має певний сенс, оскільки принципи становлять собою своєрідне підґрунтя для розвитку правовідносин як в цілому, так і в межах дії окремих режимів. Якщо розглядати податково-правовий режим як систему норм, що регулюють податкові правовідносини та визначають порядок сплати податків і зборів, то слід зазначити, що такий режим в Україні він базується на відповідних принципах. Приміром, до таких принципів належать принципи, закріплені в Основному законі нашої держави, а також у Податковому кодексі України: (1) принцип законності, який закріплений у статтях 8, 67 Конституції України, а також у ч. 2 ст. 92 Конституції України. Йдеться про те, що податки можуть встановлюватися лише законами. Це унеможливує свавільне збільшення податкового навантаження з боку виконавчих органів. Законність гарантує також прогнозованість для платників – вони знають, що податкові правила визначаються законодавчо і не можуть змінюватися без процедури, передбаченої Конституцією та Податковим кодексом України. Крім цього, забезпечується правова визначеність – платники можуть заздалегідь оцінити свої податкові зобов'язання;

(2) принцип справедливості та рівності платників перед законом. Рівність перед законом означає, що всі платники податків мають однакові права та обов'язки незалежно від їхнього статусу (ст. 4 Податкового кодексу України). Справедливість передбачає, що оподаткування враховує економічний стан платника: а) прогресивне оподаткування доходів (платники податків, які мають більш великі доходи (прибутки), сплачують більші суми податку); б) надання податкових пільг для соціально вразливих категорій (наприклад, учасників бойових дій, осіб з інвалідністю); в) запобігання дискримінації в податковій сфері, що є важливим для інвестиційного клімату та економічного зростання.

(3) Принцип стабільності (неприпустимість частих змін податкового законодавства) також має вкрай важливе значення. Загальновідомо, що національне податкове законодавство України є доволі динамічним. Ця динамічність посилилася в умовах дії правового режиму воєнного стану, який і досі триває у нашій державі. Порушення принципу стабільності створює часті зміни у податковій системі створюють невизначеність для бізнесу, що ускладнює довгострокове планування, а також слід акцентувати вагу на тому, що інвестори враховують стабільність податкового середовища перед ухваленням рішень про вкладення капіталу. На нашу думку, ста-

більність дозволяє державі ефективно прогнозувати доходи бюджету та забезпечувати їхню рівномірність.

(4) Принцип прозорості та передбачуваності для платників є також одним із принципів правового режиму оподаткування. Прозорість означає, що платники податків мають чітку інформацію про свої податкові зобов'язання, механізми сплати та звітності. Передбачуваність передбачає, що платник може завчасно розрахувати податкове навантаження і не стикається з несподіваними змінами. Дотримання вказаного принципу зменшує ризик корупції, оскільки чіткі та зрозумілі правила ускладнюють маніпуляції з боку контролюючих органів.

(5) Принцип загальності означає, що всі громадяни та суб'єкти господарювання зобов'язані сплачувати податки відповідно до законодавства, без виключень чи привілеїв. Вплив цього принципу на правовий режим оподаткування виявляється у наявності правової визначеності і єдності підходу до платників податків. Зокрема, йдеться про те, що усі особи, які отримують доходи або ведуть підприємницьку діяльність, зобов'язані сплачувати податки згідно з однаковими правилами. При цьому держава не може надавати незаконні привілеї окремим групам платників (наприклад, звільняти певні компанії від оподаткування на основі політичних чи особистих мотивів).

(6) Принцип економічної обґрунтованості – податки повинні встановлюватися на основі економічної логіки та об'єктивних фінансових можливостей платників. Вони не повинні бути надмірними чи економічно не виправданими. Вплив цієї засади на правовий режим оподаткування виявляється у тому, що податкова політика повинна враховувати реальний стан економіки, щоб податкове навантаження не гальмувало її розвиток. Наприклад, ставка податку на прибуток має бути встановлена на рівні, який дозволяє державі отримувати необхідні надходження, але не змушує бізнес виводити капітал в тінь. Крім того, слід акцентувати увагу на тому, що законодавство передбачає диференційовані підходи до різних груп платників. Наприклад, фізичні особи мають право на податкову соціальну пільгу, а малий бізнес може використовувати спрощену систему оподаткування замість загальної. На наше переконання, наведені, а також інші принципи (як загальноправові, так і галузеві) виступають підґрунтям для побудови правового режиму оподаткування в цілому, а у подальшому – дозволяє виокремити відповідні види, зумовлені певними особливостями.

Є. Ю. Шаптала, досліджуючи сутність правового режиму, зосереджує увагу на іншому аспекті. Зокрема, правник зупиняється на його змістових ознаках, які є загальними й у подальшому допомагають розкрити сутність будь-якого галузевого режиму. До таких ознак вчений відносить такі, як: 1) встановлюється низкою відповідних законодавчих приписів, актами законодавства; 2) регулює поведінку суб'єктів відповідних правовідносин; 3) має дуалістичну мету – урегулювання конкретних відносин шляхом визначення їх суб'єктного складу, об'єкта й змісту та реалізацію інтересів учасників відносин, зокрема й інтересів держави; 4) реалізується за допомогою різних правових засобів (як стимулів і преференцій, так і заборон та обмежень); 5) має галузевий характер – закріплюється нормами певної галузі права (Шаптала, 2018). На нашу думку, наведений підхід є логічним та аргументованим. Однією з характеристик Є. Ю. Шаптала вказує те, що правовий режим реалізується за допомогою різних правових засобів (стимулів і преференцій, заборон та обмежень). На наш погляд, в цій ситуації йдеться не просто про сукупність відповідних правових засобів, а про сукупність конкретних правових засобів, які охоплені методом правового регулювання конкретних суспільних відносин, тобто таких, що мають яскраво виражений галузевий характер.

Говорячи про податково-правовий режим, необхідно позначити, що правовий режим оподаткування базується на імперативному методі (методі владних приписів), який характеризується наявністю позитивних зобов'язань, що передбачають нерівність суб'єктів податкових правовідносин, необхідність слідувати встановленим нормам й максимальне обмеження можливостей таких суб'єктів здобувати права і обов'язки на власний розсуд. При цьому підкреслимо, що вже досить тривалий час акцентується увага на необхідності зміни моделі оподаткуван-

ня з контролюючо-каральною на сервісну, що передбачає орієнтацію податкової системи на платника: податкові органи не лише контролюють, а й надають послуги, використовують цифрові технології для спрощення адміністрування податків. Не вдаючись в аналіз сервісної моделі оподаткування, зазначимо, що процес переходу від однієї моделі до іншої є тривалим й передбачає низку кардинальних новацій, все одно метод правового регулювання залишається імперативним, нерівність суб'єктів зберігається, а отже і правовий режим оподаткування будується з урахуванням цього.

Як вбачається, до вищевказаних ознак правового режиму, слід додати такі, як:

1) нормативно-правове закріплення – будь-який правовий режим, незалежно від його виду, регламентується нормами права. Приміром, податково-правові режими встановлюються нормами національного податкового законодавства. В цій ситуації доречно навести положення ч. 2 ст. 92 Конституції України, яка передбачає встановлення податкових норм виключно законами, що є обов'язковими для всіх учасників податкових правовідносин. Зокрема, йдеться про Податковий кодекс України, а також окремі Закони України, якими вносяться відповідні зміни до цього Кодексу або ж впроваджуються нові правові норми та механізми.

2) імперативність – оскільки правовий режим встановлюється нормами права, які є обов'язковими для виконання учасниками правовідносин, можна стверджувати, що правовий режим має імперативний характер. Підкреслимо, що для податково-правових режимів ця ознака підсилюється методом регулювання таких відносин – владних приписів. Звичайно ж, платник податків має право на обрання того режиму, в порядку якого він хоче будувати податкові правовідносини, він може обрати, наприклад, загальний чи спеціальний режим оподаткування. Водночас ті нормативні вимоги, які висуваються законодавцем в межах такого режиму, мають імперативний характер.

3) контрольованість – ця ознака також притаманна всім правовим режимам, незалежно від їх галузевої належності. Її зміст полягає у тому, що відповідні органи державної влади здійснюють нагляд за дотриманням відповідного законодавства, а у разі їх порушення застосовує заходи юридичної відповідальності для відновлення належного функціонування та реалізації мети конкретного правового режиму. У податковому регулюванні законодавець також передбачає здійснення контролюючими органами відповідних контрольних заходів щодо дотримання податкових норм, у разі виявлення порушень останніх застосовує заходи юридичної відповідальності, які диференціюються залежно від виду правопорушення, суспільно-небезпечних наслідків тощо.

В. І. Теремецький не розкриває сутність правового режиму, однак вказує на його призначення та мету. На його думку, правові режими вводяться законодавством для врахування специфіки і особливого характеру груп суспільних відносин, а також для створення особливих підходів до регулювання тих сфер, які неефективно чи недоцільно регулювати в загальному порядку. Саме правовий режим дозволяє в найкращій мірі забезпечити комплексний спосіб регулювання відповідних суспільних відносин. При цьому вчений констатує, що основним завданням правових режимів є регламентація особливим чином конкретних сфер суспільних відносин з приводу певних об'єктів і суб'єктів правовідносин (Теремецький, 2011). З огляду на наведене, можемо виділити такі ознаки податково-правового режиму: (1) є комплексним способом регулювання відповідних суспільних відносин; (2) основним завданням є регламентація особливим чином конкретних сфер суспільних відносин з приводу певних об'єктів і суб'єктів правовідносин. Зазначимо, що у цьому контексті йдеться про податкові правовідносини, що виникають між платниками податків та державою в особі контролюючих органів. При цьому такі відносини виникають у сфері справляння податків і зборів.

Синтезуючи наведені підходи, робимо висновок про те, що правовий режим оподаткування – це комплексна система правових норм, що регулюють встановлення, зміну та стягнення податків, а також визначають права й обов'язки платників податків та державних органів. Він формується на основі принципів оподаткування і характеризується такими ознаками, як: норматив-

но-правове закріплення; галузевий характер; контрольованість; імперативність; наявність власної мети – регламентація правового статусу та поведінки учасників податкових правовідносин.

В. І. Теремецький також слушно вказує, що спеціальні режими впроваджуються для створення особливих підходів до регулювання тих сфер, які неефективно чи недоцільно регулювати в загальному порядку. За такого підходу можемо зробити висновок, що виокремлює загальний та спеціальний податковий режим (Теремецький, 2011). Такий підхід певною мірою із підходом, запропонований законодавцем. Підкреслимо, що наразі у чинному податковому законодавстві немає визначення загального режиму оподаткування. Водночас у ст. 11 Податкового кодексу України міститься визначення категорії «спеціальний податковий режим», що становить собою систему заходів, що визначає особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів. При цьому спеціальний податковий режим може передбачати особливий порядок визначення елементів податку та збору, звільнення від сплати окремих податків та зборів [п. 11.2, 11.3] (Податковий кодекс, 2010). З огляду на наведену податково-правову норму констатуємо, що спеціальний режим – особливий, відмінний від загального, порядок оподаткування окремих категорій платників податків, пов'язаний з певною специфікою та (або) пріоритетністю діяльності.

Відповідно до чинного податкового законодавства до спеціальних податкових режимів наразі віднесено лише спрощену систему оподаткування, обліку та звітності (єдиний податок), яка регламентована Главою 1 розділу XIV. Спеціальні податкові режими (Податковий кодекс, 2010). Однак ми вважаємо такий погляд законодавця помилковим, оскільки до спеціальних податкових режимів належить і режим Дія Сіті, хоча при його характеристиці законодавець прямо не вказує на це. Такий висновок ми робимо, виходячи з того, що в межах правового режиму Дія Сіті визначається інший, порівняно із загальним, порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів та передбачений інший порядок визначення елементів податку.

С. В. Сарана вказує, що спеціальний податковий режим має базуватися на загальному податковому режимі і закріплює лише особливості оподаткування для окремих категорій платників, базові засади якого містяться в загальному податковому режимі. Тож, спеціальний податковий режим є певною інтерпретацією окремих положень загального податкового режиму, залишаючи при цьому інші положення такого режиму без змін та використовуючи їх у ході оподаткування за спеціальним податковим режимом (Сарана, 2011). При цьому науковець пропонує поділяти податкові режими не лише на загальний та спеціальний, а також і на процесуально-процедурний режим, який передбачає взаємодію як зі спеціальним, так із загальним режимами оподаткування. При цьому, на переконання дослідника, процесуально-процедурний режим є похідним від матеріальних норм загального режиму оподаткування, унормовуючи процес виконання податкового обов'язку, то щодо спеціального режиму оподаткування він часто виступає базовим щодо підсистеми спеціального режиму, яким регулюються процесуальна складова спеціального податкового режиму, а частково є похідним від його матеріальних норм (Сарана, 2011).

Ми підтримуємо міркування науковця, що загальний режим оподаткування виступає підґрунтям для побудови спеціального податкового режиму. На наше переконання, загальний податковий режим слід розглядати як встановлений податковим законодавством України універсальний порядок оподаткування, що передбачає сплату податків і зборів, визначених ст. 9-10 Податкового кодексу України (загальнодержавні та місцеві податки), та застосовується до всіх суб'єктів господарювання, крім тих, хто обрав або має право на спеціальний режим оподаткування. Водночас, позиція С. В. Сарани щодо необхідності виокремлення процесуально-процедурного режиму в одному змістовому ряду із загальним та спеціальним режимами оподаткування не вбачається обґрунтованою. На наш погляд, основою будь-якого процесуального режиму виступають матеріально-правові норми відповідної галузі права. Розкриваючи його зміст з точки зору податкового регулювання, вважаємо доцільним його розглядати як сукупність правових

норм, що регламентують порядок реалізації податкових правовідносин, включаючи встановлення, зміну, обчислення, сплату податків, а також контроль з боку податкових органів і оскарження рішень. Підкреслимо, що такий режим охоплює процедурні аспекти виконання податкових зобов'язань, зокрема: порядок реєстрації платників податків (ст. 63 Податкового кодексу України); механізми обчислення та сплати податків (ст. 36–39 Податкового кодексу України); подання податкової звітності (ст. 46 Податкового кодексу України); контрольні заходи (ст. 75–86 Податкового кодексу України); механізми оскарження рішень контролюючих органів (ст. 56 Податкового кодексу України) (Податковий кодекс, 2010).

ВИСНОВКИ

Правовий режим оподаткування є складним і багатограним явищем, що охоплює систему правових норм, принципів та механізмів регулювання податкових відносин. Його ефективність визначається рівнем стабільності законодавства, відповідністю міжнародним стандартам та здатністю адаптуватися до економічних викликів. Важливим напрямом удосконалення податкової системи України є гармонізація національного законодавства з міжнародними нормами, розвиток податкових пільг для стимулювання підприємництва та цифровізація податкового адміністрування.

REFERENCES

- Andriievskiy, K. (2009). *Special tax regimes*. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
- Kotenko, A. (2024). *Tax regimes: Content and types*. Law of Ukraine, 4, 41–50. <https://doi.org/10.33498/louu-2024-04-041> [in Ukrainian].
- Kotenko, A. (2024). *Legal regime: From theory to practice*. Economic Theory and Law, 2(57), 55–70. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2024-56-1-55> [in Ukrainian].
- Kucheriavenko, M. P., & Hetmantsev, D. O. (2023). *Tax law*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Nastiuk, V. Ya., & Bielevtseva, V. V. (2009). *Administrative-legal regimes in Ukraine: Monograph*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Sarana, S. V. (2016). *General tax regime: Correlation with other tax regimes*. Law and Society, 1(2), 106–111 [in Ukrainian].
- Shaptala, Ye. (2018). *Tax-legal regime: Concept and features*. Actual Problems of State and Law, 81, 160–167 [in Ukrainian].
- Stiglitz, J. E. (2015). *Economics of the public sector*. W.W. Norton & Company.
- Teremetskyi, V. I. (2011). *Concept and types of tax-legal regime*. Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs, 4, 295–304 [in Ukrainian].
- Vakariuk, L. V. (2016). *Basic approaches to understanding the concept of "legal regime"*. Entrepreneurship, Economy and Law, 12, 196–201 [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2010, December 2). *Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 2755-VI*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
- Yakoviev, O. A. (2015). *The category "legal regime" in labor law: Problem statement and approaches to its solution*. Law and Innovative Society, 4, 153. <https://apir.org.ua/index.php/lais/article/view/279/259> [in Ukrainian].

LEGAL REGIME OF TAXATION: ESSENCE, FEATURES AND TYPES

Abstract. In this scientific publication, the author analyses the category of legal taxation regime, defines its features and types. The author proposes to define the legal regime of taxation as a comprehensive system of legal provisions regulating the establishment, change and collection of taxes, as well as defining the rights and obligations of taxpayers and state authorities. The author argues that the legal taxation regime is formed on the basis of the principles of taxation and is characterised by the following features: regulatory and legal consolidation;

sectoral nature; controllability; imperativeness; and presence of its own purpose. It is emphasised that the effectiveness of the legal taxation regime is determined by the level of stability of legislation, compliance with international standards and the ability to adapt to economic challenges.

It is noted that the general taxation regime is the basis for building a special tax regime. At the same time, the author proposes to define the general tax regime as a universal taxation procedure established by the tax legislation of Ukraine, which provides for payment of taxes and fees specified in Articles 9-10 of the Tax Code of Ukraine (national and local taxes) and applies to all business entities, except for those who have chosen or are entitled to a special taxation regime. The author substantiates the approach that special tax regimes should include not only the single tax, but also the legal regime of the City of Action. The author proves that it is inexpedient to include the procedural regime along with the general and special tax regimes into one classification series, and reveals the content of the latter.

Keywords: general tax regime, classification of tax and legal regimes, substantive tax and legal provisions, features of tax regime, tax regulation, legal regime, legal regime of Diia City, principles of tax legislation, procedural tax and legal provisions, special tax regime.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОПОДАТКУВАННЯ: СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ

Анотація. У представленій науковій публікації автором здійснено аналіз категорії правовий режим оподаткування, визначено його ознаки та види. Запропоновано правовий режим оподаткування визначати як комплексну систему правових норм, що регулюють встановлення, зміну та стягнення податків, а також визначають права й обов'язки платників податків та державних органів. Аргументовано, що правовий режим оподаткування формується на основі принципів оподаткування і характеризується такими ознаками, як: нормативно-правове закріплення; галузевий характер; контрольованість; імперативність; наявність власної мети. Наголошено на тому, що ефективність правового режиму оподаткування визначається рівнем стабільності законодавства, відповідністю міжнародним стандартам та здатністю адаптуватися до економічних викликів.

Зазначено, що загальний режим оподаткування виступає підґрунтям для побудови спеціального податкового режиму. При цьому автором запропоновано визначати загальний податковий режим як встановлений податковим законодавством України універсальний порядок оподаткування, що передбачає сплату податків і зборів, визначених ст. 9-10 Податкового кодексу України (загальнодержавні та місцеві податки), та застосовується до всіх суб'єктів господарювання, крім тих, хто обрав або має право на спеціальний режим оподаткування. Обґрунтовано підхід, за якого до спеціальних податкових режимів слід відносити не лише єдиний податок, а й правовий режим Дія Сіті. Доведено недоцільність включення в один класифікаційний ряд поряд із загальним та спеціальним режимами оподаткування процесуально-процедурного режиму, розкрито зміст останнього.

Ключові слова: загальний податковий режим, класифікація податково-правових режимів, матеріальні податково-правові норми, ознаки податкового режиму, податкове регулювання, правовий режим, правовий режим Дія Сіті, принципи податкового законодавства, процесуальні податково-правові норми, спеціальний податковий режим.

Посилання на статтю: Сороколат, І. (2024). Правовий режим оподаткування: сутність, ознаки та види. *Право та інноваційне суспільство*, 2 (23), 71-78. doi: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2\(23\)-6](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2(23)-6).